

Skabelon til medlemsforslag **INDSENDT 25/2**

MP Pensions generalforsamling 7. april 2016

Deadline for medlemsforslag er 25. februar 2016.

Hvis du skriver maks. 1.000 tegn inkl. mellemrum i boksen "Forslag og begrundelse", bliver det hele trykt i indkaldelsen til generalforsamlingen. Skriver du mere end 1.000 tegn inkl. mellemrum i boksen "Forslag og begrundelse", bliver teksten forkortet til ca. 1.000 tegn inkl. mellemrum.

Dit forslag, begrundelsen og en eventuel uddybende begrundelse bliver bragt uforkortet på hjemmesiden og bliver sendt med posten til alle, som melder sig til generalforsamlingen.

Hvis du ønsker det, kan du også give et resume af forslaget (maks. 400 tegn incl. mellemrum), som vil stå på en planche, mens du motiverer forslaget på generalforsamlingen. Hvis du ikke giver et resume, vil alene titlen fremgå af planchen.

Hvis du ønsker at indsende andre plancher eller teknisk støtte til brug for forelæggelsen på generalforsamlingen, skal disse indsendes til pensionskassen senest 3 dage før generalforsamlingen, jf. Forretningsorden for generalforsamlinger § 3, stk. 2.

Dit navn (Bliver trykt i indkaldelsen)	Navn	
	Alex Larsen	
	Anders Løvenskjold Holm	
	Andreas Brandrup Elkjær	
	Anette Merete Wingård	
	Anne Elisabeth Lindegaard	
	Anne Mette Zenner Boisen	
	Anne Signe Schrøder	
	Annegrethe Jørgensen	
	Arne Nielsen Hansen	
	Bente Schmidt Nielsen	
	Betty Sander Laursen	
	Birgit Sterll	
	Brian Benjamin Hansen	
	Camilla Jonassen	
	Casper Christiansen	
	Charlotte Henriette Mathiassen	
	Charlotte Liv Berner	
	Charlotte Palludan	
	Dagmar Kappel Andersen	
	Dan Vesalainen Hirslund	
	Didde Dalkvist	

**Din fødselsdato eller dit
medlemsnummer**
(Bliver ikke trykt i indkaldelsen)

	Ditte Vesterager Christensen	
	Dorte Hørlück Lundsager	
	Eigil Christiansen	
	Elisabeth Friis-Rødel	
	Ellen Birgitte Rasmussen	
	Erik Rømer Brandt	
	Finn Outzen Kapel	
	Frede Madsen	
	Frederick Juliussen	
	Gunver Louise Bennekou	
	Hanna Lundblad	
	Hanne Merete Willert	
	Hanne Tofte Jespersen	
	Hans Christian Dorf	
	Hans Meltofte	
	Hans Peder From	
	Hans Pedersen	
	Hans-Henrik Storskov	
	Heidi Durhuus	
	Henning Schroll	
	Henriette Svendstrup Knudsen	
	Henrik Gottlieb	
	Henrik Hegelund Lange	
	Henrik Tarp Vang	
	Ida Charlotte Leisner	
	Ingrid Wawra	
	Iver Jakobsen	
	James Avery	
	Janne Foghmar	
	Jens Böcher	
	Jens Muff Hansen	
	Jens Pedersen	
	Jens Thorup Jensen	
	Jeppe Læssøe	
	Jeppe Milthers	
	Johan Keller	
	Jonas Thyregod	
	Josephine Graham Grosso	
	Julie Dahl Møller	
	Julie Mejse Münter Lassen	
	Jørgen Christian Bang	
	Jørgen Kirkegaard	
	Jørgen Villy Fenhann	

PENSIONS KASSEN

Magistre & Psykologer

	Kasper Grosman Michelsen	
	Katarina Held	
	Kirsten Luun Nautrup	
	Kirsten Mary Kapel	
	Kjeld Allan Thrane Larsen	
	Lars Ahlin	
	Lars Kjerulf Petersen	
	Lars Vinther Schmidt	
	Laura Gilliam	
	Lene Bech Hilsberg	
	Lill Bau Palmblad	
	Lise Fogh	
	Lise-Lotte Schmidt-Kallesøe	
	Maja Grønkjær	
	Maria Palmvang	
	Marian Nielsen	
	Marianne Tasca	
	Marie Louise Holmer	
	Merete Hjorth Jensen	
	Merete Wendler	
	Mette Bohr	
	Mikala Klint	
	Mogens Buch-Hansen	
	Morten Madsen	
	Morten Ougaard	
	Nana Øland Frederiksen	
	Niels Bandholm	
	Niels Rosendal Jensen	
	Ole Stage	
	Oliver Maurice Adams	
	Per Clausen	
	Per Thorbjørn Delphin	
	Pernille Bangsgaard Jensen	
	Pernille Grue	
	Pernille Louise Hagen	
	Pernille Nielsen	
	Peter Fabricius	
	Peter Klenow With	
	Peter Longsholm Jølbæk	
	Peter Magnussen	
	Phillip Schepelern Bøgh	
	Pia Isert	
	Pia Lykke Nielsen	

	Rasmus Münster	
	Rasmus Skov Larsen	
	Ronnie Fibæk Hansen	
	Sigrid Lauenborg Dahl	
	Sigrid Rita Andersen	
	Sisse Rask Ditlev	
	Steen Folke	
	Stefan Sommer	
	Susanne Vendelbo Flydtkjær	
	Sussanne Blegaa	
	Sven Erik Halse	
	Sven-Erik Holgersen	
	Sysse Engberg	
	Søren Have	
	Søren Jensen	
	Søren Ortvad	
	Søren Ring Ibsen	
	Theo Askov	
	Thomas Brinck Vikstrøm	
	Thomas Meinert Larsen	
	Thomas Niebuhr	
	Thomas Phillipsen	
	Thorkild Kjærgaard	
	Tina Schmidt	
	Tina Sparre	
	Tom Kold	
	Tommy Brøndum Olsen	
	Torben Hviid	
	Trine Finne Loo	
	Trine Stauning Willert	
	Trine Thorup Andersen	
	Troels Holm	
	Tryggve Sveinbjørnsson	
	Tue Magnussen	
	Uffe Kaels Auring	
	Uffe Peter Nielsen	
	Ulla Hauer	
	Vagn Olsen	
	Vibeke Andersen	
	Åse Christiansen	
	Ialt: 147 stillere	

<p>Forslag og begrundelse Må fylde i alt maks. 1000 tegn inkl. mellemrum.</p> <p>Dette bliver sendt til alle medlemmer sammen med indkaldelsen til generalforsamlingen.</p>	<p>Forslag: Generalforsamlingen forpligter bestyrelsen til årligt at skriftligt redegøre for hidtidige erfaringer og fremtidige tiltag i forbindelse med udøvelsen af aktivt ejerskab overfor fossilselskaber med henblik på at sikre, at disse selskabers forretningsmodel inden udgangen af 2018 er forenelig med Paris-aftalen, herunder at nå 2-graders målsætningen og så tæt på 1,5 grader som muligt.</p> <p>Begrundelse: Global opvarmning truer menneskelig civilisation. Det Internationale Energi Agentur og FNs klimapanel har konkluderet at 2/3 af verdens fossile reserver ikke kan afbrændes hvis vi vil undgå accelererende klimaforandringer. Disse reserver mister derfor deres værdi. Per 31.12.2015 har Unipension 1,13 mia. kr. investeret i 44 af verdens 200 største kul, olie og gasselskaber, herunder i økonomisk højrisikable olieudvindingsprojekter. Det er uforeneligt med at vores pensionsinvesteringer skal sikre os en tryk pensionisttilværelse og en tryk fremtid for vores medmennesker, børn og børnebørn.</p>
<p>Her kan du uddybe din begrundelse, hvis du ønsker det</p> <p>Dette kommer på pensionskassens hjemmeside og bliver sendt til alle medlemmer, som melder sig til generalforsamlingen.</p>	<p>Uddybning af forslag:</p> <p>Forslaget indebærer at MP Pension tilsigter at kunne afvikle højrisikable investeringer i verdens 100 største kulselskaber baseret på selskabernes totale reserver af kul, som defineret ud fra oversigten "<i>Carbon Underground 200</i>" som indeksleverandøren Fossil Free Indexes producerer og opdaterer årligt [1].</p> <p>Højrisikable olieudvindingsprojekter defineres ud fra rapporter fra finanstånketanken Carbon Tracker Initiative (CTI), hvis analyser viser at højrisikable olieudvindingsprojekter er projekter, der kræver en oliepris over 75-95 USD/tønde for at være lønsomme. En så høj pris vil imidlertid næppe forekomme i et fremtidigt scenarie med en politisk regulering der sikrer en global opvarmning på maksimalt 2 grader, eller så tæt på 1,5 grader som muligt [2]. Denne type projekter omfatter typisk de fleste ukonventionelle kilder som udvinding af olie fra tjæresand, samt udvinding af olie fra dybhavsboringer og fra udvinding i Arktis.</p> <p>Brug af aktivt ejerskab i forhold til fossilselskaber tænkes udført ud fra retningslinjerne i den guide som investorsammenslutningen Institutional Investors Group on Climate Change (IIGCC) har udarbejdet til hjælp for sine medlemmer, herunder UNIPENSION, for at gennemføre en dialog med kul, olie og gasselskaber [3].</p> <p>Den foreslåede dialog kan således tage udgangspunkt i CTIs</p>

analyser og IIGCCs guide i forhold til de selskaber som MP Pension er medejer af, herunder særligt i forhold til MP Pensions 10 største aktieposter i fossil energi, herunder selskaber som AP Møller Mærsk, Occidental Petroleum, BP, Lukoil, Total, Exxon Mobil, Eni, Shell, Chevron og BASF.

Det aktive ejerskab skal udføres ved konkret stillingtagen til relevante resolutionsforslag, der fremsættes ved olieselskabernes generalforsamling, eksempelvis de forslag som er fremsat ved Exxon Mobiles kommende generalforsamling i maj 2016 **[4]**.

Forslaget tilsigter, at pensionskassen via aktivt ejerskab i perioden frem til 2018 kan påvirke kulmine-selskaberne til at sælge eller lukke deres kulminer inden udgangen af 2018, således at MP Pensions investeringer i disse selskaber ikke behøver at frasælges. Forslaget lægger også op til at pensionskassen via aktivt ejerskab overfører fossilselskaber i porteføljen får disse fossilselskaber til at afvikle deres projekter inden for udvinding af olie fra tjæresand, dybhavsboringer og udvinding i Arktis. Såfremt en sådan dialog ikke er frugtbar indenfor en kortere årrække (dog maksimalt 3 år), så bør pensionskassen afvikle sine investeringer i disse selskaber.

Forslagets krav om afrapportering af aktivt ejerskab skal ske skriftligt som en del af den årlige CSR-rapport og gøres tilgængelig på UNIPENSIONs hjemmeside.

Uddybning af begrundelse:

1. De to centrale begrundelser for det fremsatte forslag:

A: Klimaet samt hensynet til kommende generationer

En pensionskasse bør medvirke til en tryk og stabil pensionstilværelse for dets medlemmer. Vi ønsker at videregive en verden til os selv som pensionister samt til vores børn og børnebørn, hvor der er social stabilitet og hvor livsbetingelserne i hvert fald ikke er blevet forringet i vor tid. Klimaforandringer er imidlertid en både teknisk og social trussel mod et stabilt samfund. Vi ønsker derfor ikke at medvirke til at finansiere de virksomheder, som bidrager mest direkte til klimaforandringerne.

Den netop indgåede politiske og juridisk bindende klimaaftale i Paris (Paris-aftalen) er en tydelig tilkendegivelse af, at verdens politikere nu har givet hinanden endegyldigt håndslag på, at samtlige lande i verden, rige som fattige, skal bidrage til at holde den globale opvarmning på maksimalt 2 grader, og

gerne så tæt på 1,5 grader som muligt. Også i Danmark har et bredt folketingsflertal vedtaget, at Danmark skal være uafhængig af fossile brændsler inden 2050. Sagt med andre ord, så er verdenssamfundet sat på en skrap "decarboniserings-kur", som indenfor få årtier på det nærmeste helt og aldeles vil fjerne brugen af fossile brændsler. Pensionskasserne bør støtte op om disse mål ved at flytte investeringer væk fra fossil energi.

B: Ønsket om stabile økonomiske afkast

En pensionskasse bør sikre gode, sikre og stabile afkast til sine medlemmer af de midler, kassen forvalter. Det indebærer bl.a. omhyggelig vurdering og afvejning af de risici, der er forbundet med pensionskassens investeringer. I den nuværende situation er det vores vurdering:

- At Unipension over de sidste par år **har haft endog særdeles store tab på investeringer** i både kul-, olie- og gasselskaber set i forhold til værditilvæksten i Unipensions øvrige investeringer. Disse tab kunne til dels være undgået, hvis man i tide havde efterlevet medlemmernes ønske og beslutning om at reducere investeringer i fossil energi.
- At investeringer i **udvinding af kul** er etisk problematiske, og særdeles risikable og uden udsigt til gevinst, fordi den globale udvikling lægger væsentlige strukturelle bånd på den fortsatte udvinding og afbrænding af kul. Under hensyntagen til at minimere eventuelle økonomiske tab bør disse investeringer derfor afvikles snarest muligt og allersnarest inden udgangen af 2018.
- At investeringer i **højrisikable olie-/gasprojekter** (defineret som forekomster med udvindingsomkostninger større end 75-95 USD/tønne) er investeringer som nødvendigvis vil blive tabsgivende og som bør nedbringes og afvikles snarest belejligt. Mindst 1/3 af de kendte olieforekomster skal forblive i jorden, hvis den globale temperaturstigning skal holdes under 2 grader, og det er især disse mindre rentable olieforekomster, som er i umiddelbar risiko for at blive værdiløse. Det er derfor vigtigt for MP Pensions medlemmer, at vi får afhændet investeringerne snarest muligt. De højrisikable udvindingsprojekter omfatter fx udvinding fra tjæresand, dybhavsboringer og udvinding i Arktis. Det er projekter, hvor der samtidig knytter sig høje miljørisici til udvindingen.

2. Den accelererende klimakrise tilsiger handling:

Global opvarmning truer den menneskelige civilisation, og

udvinding og afbrænding af fossile brændstoffer er den væsentligste årsag til denne opvarmning. Truslen fra den globale opvarmning tilsiger derfor, at verden har behov for en markant og hastig omstilling fra fossil energi til vedvarende CO₂-neutrale teknologier til at producere energi, væsentligst sol-, vind- og vandkraft.

Det Internationale Energi Agentur har konkluderet at 2/3 af verdens fossile reserver ikke kan afbrændes, hvis vi skal holde os under 2 graders global temperaturstigning. Det betyder, at disse "ikke-brændbare fossile reserver" vil miste deres værdi. Opgjort på de forskellige brændsler skal mindst 80% kul, mindst 50% gas og mindst 33% af olien forblive i jorden. Carbon Tracker Initiative har beregnet, at verdenssamfundets målsætning om max 2 graders temperaturstigning kun kan nås, hvis olieselskaberne ikke fortsætter med at investere i en lang række urentable projekter med produktionspriser over 75-95 USD/tønde.

3. Udfasningen af fossil energi, og omstillingen til grøn energi vil accelerere:

Med Paris-aftalen har verdenssamfundet nu indgået en bindende global klimaafnede, som hastigt vil accelerere udviklingen mod flere og mere klimavenlige teknologier. I takt med at de accelererende klimaforandringer medfører stigende tab af menneskeliv og ødelæggelse af infrastruktur i stor skala, da vil udnyttelse af fossile brændsler i stigende grad blive pålagt restriktioner og afgifter, samt blive mål for aktivisme og modstand fra civilsamfundet som man allerede ser i dag i, fx i forbindelse med tjæresand i Canada. En række lande og regioner har sat ambitiøse målsætninger for deres reduktion af drivhusgasser. I et stigende antal byer, regioner og lande er brug af fossile brændsler nu desuden pålagt afgifter, eller indgår i en eller anden form for CO₂-kvotesystem som medfører en pris på CO₂-udledning. Eksempelvis er der nu, trods fraværet af en global pris på udledning af CO₂, godt 35 lande, herunder Europa og Kina, svarende til godt 40 % af klodens befolkning, som allerede indgår, eller snart vil indgå i et CO₂-kvotehandelssystem med en pris på CO₂ [5]. Eftersom kul har det største CO₂-indhold pr. energienhed, så vil kulafbrænding rammes ekstra hårdt af CO₂-afgifter. Den respekterede og uafhængige engelske tænketank Carbon Tracker Initiative har kraftigt understreget, at markedsværdien for kul går ned. Ikke som en del af en konjunkturrel udvikling, men af markedsstrukturelle grunde. Værdifaldet er derfor permanent og ikke reversibelt, påpeger tænketanken. Kulbranchen har således i løbet af de sidste 3-4 år tabt over halvdelen af dens værdi, mens det gennemsnitlige markedsindeks er gået markant op. I selve kul-sektoren er der altså kun én udvikling: nedad. Kulpriser går ned, afkast går ned og aktiekurserne går ned.

Udviklingen vil altså uafvendeligt – også globalt – gå mod billigere og mere klimavenlige vedvarende energikilder som sol og vind. En række lande giver desuden endnu støtte til vedvarende energi for at fremme udbredelsen af klimavenlige energiproduktion. Men vedvarende energi er allerede i dag økonomisk konkurrencedygtig med fossile brændsler til strømproduktion, eksempelvis for sol i Texas [6], vind i Marokko [7] og sol og vind i Chile [8]. Også i Danmark har Energistyrelsen meldt klart ud, at landmøllebaseret strøm allerede i dag er den billigste energikilde [9]. Den tyske bankgigant Deutsche Bank, fortæller ligeledes at prisen på solceller er faldet med 60 procent i løbet af de seneste år, og at den vil falde yderligere 40 procent frem til slutningen af 2017 [10]. Det viser sig også i den europæiske omlægning af energiforsyningen, hvor der eksempelvis i 2014 blev installeret 11.791 megawatt vind, mens der blev lukket mere kul- og gaskraft, end der blev åbnet [11]. Og i takt med at de klimavenlige teknologier bliver billigere, mens fossile brændsler pålægges yderligere afgifter, så stiger det forretningsmæssige potentiale for, og dermed udbredelsen af vedvarende energi.

4. Opfattelsen af en øget risiko for en "carbon boble" og "stranded Assets" breder sig i hele verden:

Når analyser fra anerkendte institutioner som Det Internationale Energi Agentur og FNs klimapanel konkluderer at verden maksimalt kan afbrænde 1/3 af verdens kendte fossile reserver, og at 2/3 af verdens fossile reserver dermed ikke kan afbrændes, så er der en "carbon boble" og dermed vil en meget væsentlig del af disse "ikke-brændbare fossile ressourcer" miste deres værdi. Når de fossile brændsler fremover bliver pålagt gradvist større forureningsafgifter, så bliver de gradvist mindre profitable, hvorfor investeringer i både kul, gas og olie i stigende grad vil være usikre. Denne analyse støttedes allerede af tidligere klima- og energiminister Martin Lidegaard tilbage i 2013 [12], og FNs chefklimaforhandler Christiana Figueres har deklareret at "stranded assets" allerede nu er et faktum som fossilbranchen må forholde sig til [13]. Senest har også Bank of Englands guvernør, Mark Carney, i september 2015 advaret om at "*investors face potentially huge risks from assets of literally unburnable fossil fuels*" [14]. James Rutherford, investeringsansvarlig i Hermes (som arbejder med investment management for bl.a. Unipension), udtalte for nyligt: "*If you are a coal miner, you're just not a business we would invest in today, because it's not a good business. The business model is being completely marginalized – I don't see the investment case*" [15].

En række af de største virksomheder indenfor den fossile industri, eksempelvis Exxon Mobil har indtil videre hårdnakket benægtet eksistensen af "stranded assets", og Exxon har i April 2014 meldt offentligt ud, at deres olie og gas reserver ikke er i risiko for at blive "stranded", fordi de anser det for usandsynligt at verden går imod en "low carbon path" [16]. At fossil-sektoren generelt ignorerer denne risiko understreges således af, at der ifølge et estimat fra Carbon Tracker Initiative globalt anvendes ca. 4.400 milliarder kroner på efterforskning efter flere fossile brændsler [17]. Aktionærer i Exxon Mobil, som eksempelvis MP Pension, bidrager således i øjeblikket fortsat til at understøtte efterforskning og udvinding af flere fossile reserver som, hvis de udnyttes, vil medføre temperaturstigninger på 3, 4 eller måske 5 grader. Det kortsigtede motiv for sådan efterforskning er at stabilisere aktiekursen (selskabets værdi er bla. bestemt af størrelsen af dets reserver af fossile brændsler), men på længere sigt vil denne logik enten føre til betydelige tab (disse reservers værdi annulleres da brændslerne ikke kan udnyttes) eller klimaændringer i et omfang der vil betyde menneskelige omkostninger på et globalt niveau vi kun vanskeligt kan fatte. Ansvarlige aktionærer må, med andre ord, trække sig fra selskaber der således hovedløst gambler med vore penge og vor fælles fremtid for kortsigtet vinding.

5. Som det mest klimaskadelige brændsel, så er efterspørgslen efter kul på retur

At særligt investeringer i kulindustrien er risikable understreges i en rapport "The window for thermal coal investment is closing" udgivet af den amerikanske storbank Goldman Sachs [18]. Rapporten slår fast at æraen med kul som en central komponent i verdens energiforsyning hastigt nærmer sig sin afslutning. En række faktorer peger på at kulforbruget vil reduceres kraftigt i den kommende årrække, og det afspejles allerede nu i kraftigt reducerede investeringer i kulindustrien. Også det anerkendte analysefirma Wood Mackenzie vurderer, at med de nuværende kulpriser er 65% af den nuværende produktion urentabel [19]. Selv i Kina, som er verdens største kulforbrugende land, har man i 2014 set en nedgang i kulforbruget [20]. Kina har tillige officielt erklæret at stoppe for tilladelse af nye kulminer indtil år 2019, og man er i gang med at lukke tusindvis af kulminer [21].

6. Et stigende antal långivere og investorer trækker sig ud af CO2-tunge industrier.

Af både klimamæssige og økonomiske årsager har en række statslige institutioner som Den Europæiske Investeringsbank (EIB) og Verdensbanken kraftigt reduceret investering og långivning til særligt kul-industrien. Men også antallet af private investorer som trækker investeringer ud af fossile

virksomheder stiger hastigt. Listen af private investorer der har besluttet at trække sig ud af kul eller andre fossile investeringer tæller således bla. det norske pensionselskab Storebrand (Juli 2013) [22], den hollandske storbank Rabobank (Juli 2013), det Australiske pensionselskab LGS (September 2014), den statsligt kontrollerede Svenske AP Fond 2 (Oktober 2014) [23], det norske pensionselskab KLP (December 2014) [24], den nordiske storbank Nordea (Januar 2015) [25], Danmarks største pensionselskab PFA (Januar 2015), pensionselskabet PKA (Januar 2015) [26], Oslo Kommune (Marts 2015) [27], Church of England (April 2015) [28], storbankerne Citigroup, Credit Agricole og Bank of America (oktober 2015) [29], Københavns Kommune (Januar 2016) [30], den Californiske pensionskasse Calstrs (Februar 2016) [31].

Mest bemærkelsesværdigt har Norges Oliefond (Februar 2015) af økonomiske årsager frasolgt en række kulselskaber samt selskaber aktive i olieudvinding fra tjæresand [32]. Når verdens største fond frasælger kul og tjæresand af økonomiske årsager, tager vi det som et klart vidnesbyrd om, at investorer nu vurderer at risikoen for "stranded assets" er helt reel. I september 2014 frasolgte Rockefeller Foundation en række aktiver i fossil energi, og også en af verdens mest succesfulde investorer, Warren Buffet har frasolgt alle sine aktier (4 mia dollars) i verdens største olieselskab Exxon Mobile [33]. Et stigende antal investorer har desuden taget beslutning om eksplicit at indrette deres investeringer efter 2-graders målsætningen, således Britiske Environment Agency pension fund (Oktober 2015) [34] og den australske Commonwealth Bank (November 2015) [35]. At et stigende antal investorer nu søger udenom fossil investeringer er ydermere tydeliggjort ved at også kendte indeksleverandører som MSCI og FTSE nu leverer produkter som danner baggrund for fossilfri investeringer.

7. Udviklingen presser virksomheder til at reducere højrisikable investeringer og justere forretningen mod en grøn omstilling

Nogle vil argumentere, at de eksisterende energiproducenter, herunder fossilselskaberne, kunne blive nøglen til omstillingen til vedvarende energi. Dette synspunkt har indtil nu fundet meget ringe faktisk støtte i de historiske kendsgerninger, og på trods af den stigende anerkendelse af truslen fra global opvarmning og klimaforandringer, så har ingen af de store virksomheder indenfor kul-, gas- og olie helt frivilligt ønsket at lade sig transformere fra fossilt baserede virksomheder til energiselskaber, som leverer CO₂-neutral energi. I stedet fortsætter de fleste med at investere i ny efterforskning og udvinding af kul, olie og gas – hvilket, som nævnt, skyldes en kortsigtet interesse i at holde aktiekursen oppe.

De første tegn på en ny udvikling spores dog nu langsomt, og for nyligt valgte de tyske energiproducenter EON og RWE at adskille deres virksomheder i 2 dele, hhv. en virksomhed baseret på traditionel kernekraft og fossil energi, og et selskab baseret primært på vedvarende energi, således for at tilpasse sig fremtidens energimarked [36, 37]. Og selv det store olie- og gas-selskab Shell, som tilbage i maj 2014 meldte (offentligt) ud at "*Shells fossile reserver ender ikke som Stranded Assets*" [38], har for nyligt meldt ud – sammen med BP – at man nu vil se nærmere på, om virksomhedernes investeringer faktisk kan betale sig, når verdenssamfundet skal sikre at temperaturen maksimalt kan tåle 2°C graders opvarmning. Shell har dog indtil for ganske nylig valgt at fortsætte den højrisikable efterforskning efter nye oliekluder i Arktis [39], og det er endnu uklart om Shell vil genoptage efterforskningen i Arktis.

8. Frasalg er en sikring mod tab

Det har fra forskellige sider været fremført – også fra Unipension - at et frasalg af aktiver i verdens 200 største kul-, olie-, og gasselskaber dels vil medføre et lavere afkast, og dels være ulovligt hvis det kan godtgøres at det reducerer pensionsafkastet. Vi deler slet ikke denne opfattelse. Når mængden af de fossile reserver er flerfold større end den mængde som ansvarligt kan udvindes og afbrændes, så er der en overhængende risiko for en CO2-boble, som truer med at gøre investeringer i kul, olie og gas værdiløse. Vi ser derfor frasalg som en helt central måde at mindske risiko og undgå værditab på. En række finansanalytikere deler samme opfattelse. Finansbureauet Bloomberg og andre har for nyligt meldt ud, at olieinvesteringer måske er mere risikable end de fleste investorer er klar over [40, 41], og Bank of England har meldt ud, at eftersom størstedelen af de fossile brændsler må blive i jorden, så bør alle fossilselskaber deklare overfor deres investorer hvordan deres forretningsmodel bliver påvirket [42, 43]. For nyligt syntes også olieselskabet BP at anerkende at stranded assets er en reel risiko [44].

At investeringer i fossil energi i stigende omfang er forbundet med risiko er blevet klart efter det seneste kraftige olieprisfald, og de afledte fald i aktiekursen for hele fossilbranchen. En række uafhængige analyser har således vist, at en fossilfri-aktieportefølje har givet et langt bedre afkast end en fossil-holdig aktieportefølje [45, 46]. Dagbladet Børsen kunne allerede for et år siden fortælle, at den lave oliepris over få måneder kostede investorer mere end 2.290 milliarder kroner på grund af olie- og gas-selskabernes aktiekurstab [47]. En analyse fra WWF Verdensnaturfredningsfonden har tidligere vist, at Unipensions

investeringer iblandt 15 højrisiko olie- og gasselskaber var faldet med 20% af deres kursværdi over en 4 måneders periode fra september 2014 – januar 2015 [48], et tab som dog i det sidste års tid utvivlsomt er vokset yderligere.

Også aktiekursen for danske AP Møller Mærsk er faldet med omkring 50% i takt med olieprisens fald, og de lave oliepriser vil helt grundlæggende sætte spørgsmålstegn ved lønsomheden af AP Møller Mærsk's planlagte investeringer efter nye olie- og gaskilder [49, 50], ligesom et stort antal kul, olie og gas-selskaber allerede er gået konkurs [51, 52].

At olieprisen nu er historisk lav skyldes primært at udbuddet overstiger efterspørgslen, fordi OPEC-landene har besluttet ikke at reducere i deres olieproduktion. Dette har sandsynligvis sin baggrund i den analyse, som både internationale [53] og danske [54] energi-analytikere har bragt for dagen: Saudi-Arabien har nu erkendt carbon-boblen, risikoen for stigende politisk indgriben overfor brugen af fossile brændsler, og kraftigt stigende konkurrence fra billigere vedvarende energi, og man sælger derfor nu billigt ud af olien før tidspunktet indtræffer, hvor de ikke kan sælge olien mere.

Fremtidsudsigterne er altså ganske usikre for oliebranchen, hvilket Danske Banks chefstrategs udsagn om olieindustrien bestyrker: "Det er en industri, der ligger og venter på, at der ikke er brug for den længere. Fremtidens indtjening ligger i de grønne teknologier" [55]. Også en oliehistoriker udtrykker det meget klart: "Oliebranchen står foran en strukturel nedgang" [56], og selv Det Internationale Energiagentur har været ude og advare mod investeringer i fossil energi [57].

At investeringer i fossil energi for alvor er forbundet med høj risiko er altså blevet åbenlys. Tiden hvor investeringer i fossil energi var en sikker investering med gode afkast er ovre. Og de mange udmeldinger om en branche under pres er i stigende grad ved at overbevise investorer om, at tiden er kommet til at flytte pengene væk fra risikable investeringer i kul, olie og gas og over til mindre risikable energiprojekter, som ikke ødelægger planetens klima.

9. Business as usual er ikke en farbar vej og sætter MP Pension i et dårligt lys

Ifølge en WWF-rapport fra 2014 så var Unipensions investeringer i de største olie- og gasselskaber så store, at de potentielle CO₂-udledninger herfra var 241 ton pr medlem, hvilket er langt over gennemsnittet for de øvrige store danske pensionselskaber på 42 ton.

Når Unipension fortsat har hele 1,13 milliarder kr. investeret i

aktier blandt 44 af verdens største kul, olie og gasselskaber, så gør vi (pensionsmedlemmerne) os også ansvarlige i at fremme anvendelsen af fossil energi, og dermed til forøgelsen af den globale opvarmning. Det fremsatte forslag omhandler konkret et muligt frasalg af 19 kulselskaber med en samlet aktieværdi på omtrent 210 Mio. DKK, svarende til cirka 0,5 % af Unipensions samlede aktieinvesteringer på 41,5 mia. DKK eller cirka 0,2 % af Unipension samlede formue på 115 mia. DKK. Hvad angår olie/gasselskaber, så berører forslaget investeringer i 25 olie/gasselskaber med en samlet aktieinvestering på omtrent 925 mio. DKK, svarende til cirka 0,8 % af Unipensions samlede formue.

Med disse endnu ganske store investeringer i fossil energi, så udsætter MP Pension sig ikke alene for en enormt stor økonomisk risiko. Det bibringer også pensionskassen et så dårligt renommé at det vil føre til utilfredse pensionskunder, og i takt med at den øvrige danske pensionsbranche i stigende grad flytter investeringer væk fra risikable fossil-investeringer, så vil MP Pensions rygte forværres **[58]**. Juridiske eksperter vurderer desuden, at investeringschefer risikerer retslige følger, hvis de ikke i passende grad tager højde for de store risici der er knyttet til klimaforandringer **[59]**. At fastholde investeringer i selskaber som Exxon Mobil, som nu er under retslig anklage i USA for at have løjet om klimaforandring er også problematisk. Exxon er under anklage, efter at Inside Climate News og The Los Angeles Times har afdækket at Exxons egne forskere i årtier har vidst at klimaforandringerne ville reducere isdækket over Arktis, med den potentielle økonomisk lukrative sideeffekt, at det ville give bedre muligheder for at udvinde olie i Arktis, et område hvor Exxon i øvrigt selv købte en række olieefterforskningsstilladelser. Samtidig har Exxon været en af de mest trofaste økonomiske støtter af en række klimaskeptiske tænketanke, lobbygrupper og forskere. Overfor offentligheden og overfor investorer undspillede Exxons ledelse bevidst – og måske ulovligt – betydningen af global opvarmning og klimaforandringer **[4]**.

At fortsætte status quo står i stor kontrast til den globale klimaafnættale i Paris og med Danmarks officielle målsætning om at blive uafhængig af fossile brændsler i 2050, en målsætning som er helt afhængig af, at vores fælles investeringer også understøtter den grønne omstilling. Ligeledes har FNs generaldirektør Ban Ki-Moon klart opfordret pensionskasser til at reducere investeringer i fossile brændsler og øge de grønne investeringer.

Derfor mener vi, at fastholdelse af investeringer i kul-, olie- og gas-virksomheder udgør en stor og unødigt risiko for vores pensionsudbetaling, ligesom det er uforeneligt med et ønske

om at vores pensionsopsparing skal sikre en tryk fremtid for os og for vores medmennesker, børn og børnebørn. Vi opfordrer derfor MPs bestyrelse til at revurdere investeringspolitikken, så vi medlemmer kan se vores børn og børnebørn i øjnene og sige, at vi ikke aktivt med vores pensionspenge bidrog til fremtidige klimakatastrofer.

Forslag, henstillinger eller anmodninger med tilsvarende hensigt fremsættes eller behandles i foråret 2016 også på generalforsamlingen i følgende pensionskasser: Pensionskassen for Jordbrugsakademikere og Dyr læger (PJD), Arkitekternes Pensionskasse (AP), Juristernes og Økonomernes Pensionskasse (JØP), Danske Civil- og Akademiingeniørers Pensionskasse (DIP), Ingeniørsammenslutningens Pensionskasse (ISP), Lægernes Pensionskasse (LPK) og i AP Pension.

10. Liste over MP Pensions investeringer i verdens 100 største børsnoterede kulselskaber og 100 største børsnoterede olie/gas-selskaber:

	Firma	Markedsværdi	Kul eller Olie/gas
1	AP MOELLER-MAERSK A/S-B	239.453.000	Olie/gas
2	AP MOELLER-MAERSK A/S-A	146.082.500	Olie/gas
3	OCCIDENTAL PETROLEUM CORP	65.765.679	Olie/gas
4	BP PLC	54.592.628	Olie/gas
5	LUKOIL Oil Company PJSC (ADR) GB	53.952.523	Olie/gas
6	TOTAL SA	47.594.800	Olie/gas
7	EXXON MOBIL CORP	40.958.858	Olie/gas
8	ENI SPA	39.661.833	Olie/gas
9	ROYAL DUTCH SHELL PLC-B SHS	37.984.881	Olie/gas
10	MITSUBISHI CORP	35.833.130	Kul
11	CHEVRON CORP	34.536.096	Olie/gas
12	BASF SE	31.739.673	Olie/gas
13	CANADIAN NATURAL RESOURCES	28.237.131	Olie/gas
14	MITSUI & CO LTD	24.583.249	Kul
15	ITOCHU CORP	22.613.213	Kul
16	MARATHON PETROLEUM CORP	22.266.342	Olie/gas
17	BHP BILLITON LIMITED	20.607.016	Kul
18	Vale SA (ADR)	15.922.856	Kul
19	BHP Billiton Plc (ZA)	15.808.542	Olie/gas
20	AGL RESOURCES INC	13.120.172	Kul
21	REPSOL SA	11.283.910	Olie/gas
22	JX HOLDINGS INC	11.134.415	Olie/gas
23	INPEX CORP	10.954.096	Olie/gas

24	RIO TINTO PLC	9.910.002	Kul
25	BHP BILLITON PLC	9.869.178	Kul
26	JAMES RIVER GROUP HOLDINGS L	8.592.104	Kul
27	RWE AG	8.288.796	Kul
28	PDC ENERGY INC	7.426.976	Olie/gas
29	CESC LTD	6.670.178	Kul
30	Vale SA Pref A (ADR)	6.609.993	Kul
31	SINOPEC KANTONS HOLDINGS	6.350.178	Olie/gas
32	ARCELORMITTAL	6.292.183	Kul
33	ROYAL DUTCH SHELL PLC-A SHS	5.863.894	Olie/gas
34	NOBLE CORP PLC	5.728.316	Olie/gas
35	MARUBENI CORP	5.069.140	Kul
36	ANGLO AMERICAN PLC	4.823.309	Kul
37	STATOIL ASA	4.772.072	Olie/gas
38	ALLETE INC	3.767.780	Kul
39	GLENORE PLC	2.941.396	Kul
40	ANGLO AMERICAN PLC	2.477.874	Kul
41	IDEMITSU KOSAN CO LTD	1.693.330	Kul
42	SANTOS LTD	1.252.087	Olie/gas
43	SUNCOR ENERGY INC	353.207	Olie/gas
44	WPX ENERGY INC	267.235	Olie/gas
	TOTALT	1.133.705.771	

Kilde: Unipension, Januar 2016

Referencer:

[1] Fossil Free Indexes: The Carbon Underground 2015

<http://fossilfreeindexes.com/research/the-carbon-underground/>

[2] Carbon Tracker: Carbon supply cost curves:

Evaluating financial risk of oil capital expenditures

<http://www.carbontracker.org/wp-content/uploads/2014/09/CTI-Oil-Report-Oil-May-2014-13-05.pdf>

[3] IIGCC: Investor Expectations: Oil and Gas Company Strategy. Supporting investor engagement on carbon asset risk.

http://www.iigcc.org/files/publication-files/2014_Investor_Expectations_Oil_and_Gas_Company_Strategy.pdf

[4] As Exxon Faces Investigation, Investors Renew Pressure for Stronger Climate Stance

<http://insideclimatenews.org/news/12012016/exxon-mobil-under-investigation-climate-change-science-shareholder-resolutions-investors>

[5] Here's How Countries All Over the World Are Making Polluters Pay

<http://www.motherjones.com/environment/2015/02/cap-and-trade-countries>

[6] World's Cheapest Solar Power Lands In Austin, Texas — Under 4¢/kWh! (Sort Of)

<http://cleantechnica.com/2015/07/02/worlds-cheapest-solar-power-lands-in-austin-texas-under-4%C2%A2kwh-sort-of/>

[7] New Low For Wind Energy Costs: Morocco Tender Averages \$US30/MWh

<http://cleantechnica.com/2016/01/18/new-low-for-wind-energy-costs-morocco-tender-averages-us30mwh/>

[8] Green Energy Boom Helps Chile Contain Surging Power Prices

<http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-01-28/green-energy-boom-helps-chile-contain-surging-power-prices>

[9] Analyse: Vindmøller på land producerer Danmarks billigste strøm - alt inklusive

<http://ing.dk/artikel/analyse-vindmoeller-paa-land-producerer-danmarks-billigste-stroem-alt-inklusive-172015>

[10] Why solar costs will fall another 40% in just two years

<http://reneweconomy.com.au/2015/why-solar-costs-will-fall-another-40-in-just-two-years-21235>

[11] Europæisk vind slog gas og kul i 2014

<http://energiwatch.dk/secure/Energinyt/Renewables/article7434767.ece>

[12]. Lidegaard: Pas på, at investeringerne ikke går tabt

<http://www.information.dk/476934>

[13]. UN climate chief: Carbon bubble is now a reality

<http://www.rtcc.org/2015/01/20/un-climate-chief-carbon-bubble-is-now-a-reality/>

[14]. Mark Carney warns investors face 'huge' climate change losses

<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/622de3da-66e6-11e5-97d0-1456a776a4f5.html#axzz3vvyTt5W9>

[15] HERMES Investment Management: "Turning down the heat – our approach to managing carbon risk in investment portfolios. December 2015.

<https://www.hermes-investment.com/wp-content/uploads/2015/12/Hermes-Corporate-Turning-Down-the-Heat-011215.pdf>

[16] Exxon Mobil dismisses climate change risks to future growth

<http://www.rtcc.org/2014/04/01/exxon-mobil-dismisses-climate-change-risks-to-future-growth/>

[17]. Carbon Tracker: Investors challenge fossil fuel companies.

<http://www.carbontracker.org/news/investors-challenge-fossil-fuel-companies/>

[18] Goldman Sachs rapport "The window for thermal coal investment is closing".

http://thinkprogress.org/wp-content/uploads/2013/08/GS_Rocks_Ores_-_Thermal_Coal_July_2013.pdf

[19] Coal Mining's Financial Failures: Two Thirds of World's Production Now Unprofitable

<http://www.desmogblog.com/2015/12/21/coal-s-financial-fail-two-thirds-world-s-production-now-unprofitable>

[20] China 2014 coal output seen down 2.5 pct, first drop in a decade.

<http://www.reuters.com/article/2015/01/29/china-economy-output-coal-idUSL4N0UZ3PO20150129>

[21] China shutting another 4,300 coal mines

<http://www.mining.com/china-shutting-another-4300-coal-mines/>

[22] Storebrand reduces carbon exposure in investments – 19 companies excluded

<http://www.storebrand.no/site/stb.nsf/Pages/newsdesk.html#/news/storebrand-reduces-carbon-exposure-in-investments-19-companies-excluded-62954>

[23] Second AP Fund to divest holdings in a number of fossil-fuel based energy companies

<http://www.ap2.se/en/Financial-information/Press-releases/2014/second-ap-fund-to-divest-holdings-in-a-number-/>

[24] KLP boosts investment in renewables and reduces in coal

<http://english.klp.no/about-klp/klp-boosts-investment-in-renewables-and-reduces-in-coal-1.28994>

[25] Nordea sætter kulindustrien på den sorte liste

<http://www.information.dk/522943>

[26] Finansfolk advarer mod investeringer i kul og olie

<http://politiken.dk/oekonomi/ressourceoekonomi/ECE2510561/finansfolk-advarer-mod-investeringer-i-kul-og-olie/>

[27] Oslo legger kull på hylla

<http://www.nrk.no/ostlandssendingen/oslo-sier-nei-til-kullkraft-1.12233809>

[28] Church of England ends investments in heavily polluting fossil fuels

<http://www.theguardian.com/environment/2015/apr/30/church-of-england-ends-investments-in-heavily-polluting-fossil-fuels>

[29] Citigroup, Citing Climate Change, Will Reduce Coal Financing

<http://www.bloomberg.com/news/articles/2015-10-05/citigroup-citing-climate-change-will-reduce-financing-for-coal>

[30] København sælger sine fossile aktier

<http://www.information.dk/559827>

[31] California Teachers Pension to Divest U.S. Thermal Coal Assets

<http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-02-04/california-teachers-pension-to-divest-u-s-thermal-coal-assets>

[32] World's biggest sovereign wealth fund dumps dozens of coal companies

<http://www.theguardian.com/environment/2015/feb/05/worlds-biggest-sovereign-wealth-fund-dumps-dozens-of-coal-companies>

[33] Warren Buffett sælger samtlige ExxonMobil-aktier

http://energiwatch.dk/Energinyt/Olie_Gas/article7460507.ece

[34] UK Environment Agency divests in landmark move to help meet 2C limit

<http://www.theguardian.com/environment/2015/oct/19/uk-environment-agency-divests-landmark-move-help-meet-2c-limit>

[35] Commonwealth bank to reveal 2 degree globalwarming plans

<http://www.afr.com/business/mining/commonwealth-bank-to-reveal-2-degree-global-warming-plans-20151104-gkqtmj>

[36] German energy giant E.ON splits into renewable & fossil fuel companies

<http://rt.com/business/210291-germany-eon-split-company/>

[37] E.ON completes split of fossil fuel and renewable operations

<http://www.theguardian.com/environment/2016/jan/04/eon-completes-split-of-fossil-fuel-and-renewable-operations>

[38] Shell dismisses Carbon Bubble concept as 'alarmist'

<http://www.rtcc.org/2014/05/19/shell-dismisses-carbon-bubble->

[concept-as-alarmist/](#)

[39] Shell urges shareholders to accept climate resolution

<http://www.theguardian.com/environment/2015/jan/29/shell-urges-shareholders-to-accept-climate-change-resolution>

[40] Oil Investors May Be Running Off a Cliff They Can't See

<http://www.bloomberg.com/news/2014-12-02/oil-investors-may-be-running-off-a-cliff-they-can-t-see.html>

[41] What Are The Financial Risks Of Climate Change?

<http://www.ibtimes.com/what-are-financial-risks-climate-change-1833160>

[42] Mark Carney: most fossil fuel reserves can't be burned

<http://www.theguardian.com/environment/2014/oct/13/mark-carney-fossil-fuel-reserves-burned-carbon-bubble>

[43] Bank of England warns of huge financial risk from fossil fuel investments

<http://www.theguardian.com/environment/2015/mar/03/bank-of-england-warns-of-financial-risk-from-fossil-fuel-investments>

[44] Oil unlikely to ever be fully exploited because of climate concerns – BP

<http://www.theguardian.com/environment/2015/oct/13/oil-unlikely-to-ever-be-fully-exploited-because-of-climate-concerns-bp>

[45] Thoughts on the 2014 Performance of the FFIUS

<http://fossilfreeindexes.com/2015/01/20/thoughts-2014-performance-ffi-us/>

[46] Divestment outperforms conventional portfolios for the past 5 years

<https://www.businessspectator.com.au/article/2015/2/16/energy-markets/divestment-outperforms-conventional-portfolios-past-5-years>

[47] Oliefald dræner investorer for 2500 mia kr

http://investor.borsen.dk/artikel/1/298591/oliefald_draener_investorer_for_2500_mia_kr.html

[48] WWF analyse af Unipensions aktieværditab iblandt 15 højrisiko olie/gas-selskaber i perioden 30.09.2015 – 15.01.2016

<https://bytebucket.org/runevision/ansvarligfremtid/raw/e1c95e1ab5ca54c7f5f082df52f1479e6237c1a4/Source/AnsvarligFremtid/Files/2015-02-14->

[DanskePensionsopsparinger.pdf?token=421932dbca66eb504327c02f3c8723006b692e64](https://bytebucket.org/runevision/ansvarligfremtid/raw/e1c95e1ab5ca54c7f5f082df52f1479e6237c1a4/Source/AnsvarligFremtid/Files/2015-02-14-DanskePensionsopsparinger.pdf?token=421932dbca66eb504327c02f3c8723006b692e64) (slide 13)

	<p>[49] Medie: Olieprisfald rammer Mærsk på investeringer http://energiwatch.dk/Energinyt/Olie_Gas/article7352147.ece</p> <p>[50] Maersk-aktien fortsætter ned http://energiwatch.dk/Energinyt/Olie_Gas/article8439268.ece</p> <p>[51] Amerikanske olie-konkurser hober sig op http://energiwatch.dk/Energinyt/Olie_Gas/article8231081.ece</p> <p>[52] 2015 sætter rekord i konkursramte olieselskaber i USA http://energiwatch.dk/Energinyt/Olie_Gas/article8330929.ece</p> <p>[53] Historic moment: Saudi Arabia sees End of Oil Age coming and opens valves on the carbon bubble http://www.energypost.eu/historic-moment-saudi-arabia-sees-end-oil-age-coming-opens-valves-carbon-bubble/</p> <p>[54] Analyse: Olielande producerer løs, inden alternativ energi tager over http://politiken.dk/oekonomi/gloekonomi/ECE2511426/analyse-olielande-producerer-loes-inden-alternativ-energi-tager-over/</p> <p>[55] Grønne aktier udkonkurrerer kul og olie http://borsen.dk/nyheder/avisen/artikel/11/129349/artikel.html</p> <p>[56] Historiker: Nedskæringer vil sprede sig i oliebranchen http://www.dr.dk/nyheder/regionale/syd/historiker-nedskaeringer-vil-sprede-sig-i-oliebranchen</p> <p>[57] Advarsel fra IEA: Pres på sorte energiaktier http://borsen.dk/nyheder/avisen/artikel/11/129647/artikel.html</p> <p>[58] Axa IM warns that companies linked to fossil fuels risk their reputations http://www.theguardian.com/environment/2015/jan/15/axa-warns-companies-linked-fossil-fuel-risk-reputations</p> <p>[59] Fund managers who ignore climate risk 'could face legal action' http://www.theguardian.com/environment/2016/feb/10/fund-managers-who-ignore-climate-risk-could-face-legal-action</p>
<p>Resume til brug for planche på generalforsamlingen</p> <p>Maks 400 tegn incl. mellemrum. Vil fremgå af</p>	<p style="text-align: center;"><i>"Risikoen for et 50% olieprisfald over et år er 5-10%"</i></p> <p style="text-align: center;">Unipension notatet "<i>Stranded assets og klimapolitiske udfordringer</i>" 14. April 2014</p>

PENSIONS KASSEN

Magistre & Psykologer

planche, mens du motiverer
forslaget på
generalforsamlingen.

***"Mon ikke magistrene på deres næste
generalforsamling og mange andre med dem må
erkende at afkastet i olieøkonomien ikke er, hvad
det har været. At det er tid at tænke nyt – og
handle derefter"***

Connie Hedegaard, Dagbladet Politiken 16. Februar 2015